

PenSam Bank A/S

Jørgen Knudsens Vej 2

3520 Farum

CVR-nr. 13 88 46 76

Årsrapport for 2016

Indledning	2
Ledelsesberetning	
Om PenSam Bank.....	3
Kunder og produkter.....	4
Regnskabsberetning	5
Selskabsledelse og organisation	8
Ledelse og revision	11
Ledelseshverv mv.	12
Årsregnskabet	
Ledelsespåtegning	13
Den interne revisions revisionspåtegning.....	14
Den uafhængige revisors revisionspåtegning	16
Resultatopgørelse	18
Balance	19
Egenkapitalopgørelse.....	20
Noter.....	21

Indledning

PenSam Bank tilbyder aldersopsparing og ratepension til kunder med en arbejdsmarkedspensionsordning i PenSam gruppen. Herudover tilbydes bankprodukter, som tilgodeser kundernes almindelige behov for bankforretning.

Hovedaktiviteten er opsparingsprodukter for arbejdsmarkedetsordningen og udlån. Det væsentligste udlånsprodukt er andelsboliglån.

PenSam Bank har i 2016 haft en udlånsvækst på 6,2%.

Årets samlede resultat udgør et overskud på 10,8 mio. kr. før skat mod 4,3 mio. kr. for 2015. Resultatet anses for acceptabelt.

Om PenSam Bank

PenSam Bank's formål og rolle er at styrke det samlede værditilbud til kunder med en arbejdsmarkedsopsparing i PenSam gruppen. Kunderne er ansatte på FOA overenskomster og aftaler samt deres familier.

PenSam Bank's kunder

PenSam Bank's kunder er hovedsageligt lønmodtagere ansat i kommuner, regioner og private virksomheder inden for de fagområder, som FOA tegner overenskomster for. Herudover tæller kundegruppen familie- og husstandsmedlemmer til kunder i PenSam gruppen.

Forretningsområder

PenSam Bank er en bank for privatkunder og tilbyder opsparingsprodukter såsom aldersopsparing, ratepension, samt øvrige relevante bankprodukter f.eks. forbrugs-, bil- og boliglån.

PenSam Bank er en internet- og telefonbank uden filialer. Hverdagens bankopgaver kan håndteres via selskabets hjemmeside og øvrige digitale løsninger.

Bankens udlånssammensætning har i de senere år været relativt stabil. Opsparingsprodukterne i forbindelse med arbejdsmarkedspensionsordningerne er de væsentligste produkter på indlånsiden. Det væsentligste udlånsprodukt er andelsboliglån.

PenSam Bank's forretningsplan

PenSam Bank's forretningsplan er fastsat inden for rammerne af PenSam gruppens strategiske målsætninger.

Ud fra strategien for PenSam Holding er der fastlagt principper og mål for PenSam Bank. Det er et princip, at opgaver, der er outsourcet fra PenSams pensionsforretning, skal varetages, så det er en god forretning for både den enkelte og pensionskollektivet.

For bankforretningen er det et princip, at forretningen skal være rentabel og relevant. Det betyder, at de individuelle produkter skal kunne tilvejebringe en passende forrentning af egenkapitalen. Banken skal

samtidig opnå en tilstrækkelig udbredelse i form af antal kunder i forhold til kundepotentialet.

PenSam Bank har på denne baggrund udarbejdet en forretningsplan og identificeret en række indsatsområder. Disse omhandler overordnet følgende hovedelementer:

- Løbende udvikling og vedligeholdelse af produkter og prissætning.
- Øget udlån igennem en effektiv salgsorganisation.
- Fastholde fokus på omkostningseffektiviseringer, herunder en effektiv drift.

Investeringsstrategi

PenSam Bank har indlånsoverskud og har derfor behov for at placere overskydende likviditet. Dette sker primært i stats- og realkreditobligationer. For at sikre en stabil og positiv indtjening fra obligationsbeholdningen er der valgt en lav risikoprofil med kort løbetid. Formålet er at fastholde lav renterisiko vedrørende kursudsving som følge af eventuelt stigende renter. Samtidig sikrer investeringssammensætningen en dækning af likviditetskravet i forhold til LCR (Liquidity Coverage Ratio).

Kunder og produkter

Udvikling og tilpasning af produkter

PenSam gruppen ønsker at servicere kunderne bredt i forhold til deres daglige økonomi, og de skal opleve, at de får både god rådgivning og fordelagtige tilbud, der passer til deres økonomi.

PenSam Bank har i første halvår af 2016 implementeret en række digitale selvbetjeningsværktøjer. De gør kunderne i stand til selv at bestille betalingskort, forbrugslån og kreditter direkte i netbanken, ligesom en række kunder har fået mulighed for at få forbrugsfinansiering direkte i mobilbanken. Kunder, der ønsker at købe ny bil, kan ligeledes beregne og bestille et billån ude hos forhandleren via mobilbanken.

For at sikre fokus på at rådgive kunderne om de mere komplicerede ting, anvender banken kredit-scoringmodeller intensivt til de mere standardiserede kreditbeslutninger. På samme vis har banken implementeret en række automatiske processer til generel forenkling og effektivisering.

Kreditkvalitet og kreditrisiko

Bankens udlån er det største aktiv i bankens balance, og en løbende vurdering og overvågning af kreditkvalitet og kreditrisici er en væsentlig del af bankdriften. Der arbejdes derfor løbende med at optimere udlåns- og kreditprocesserne.

PenSam Bank har fortsat lav nedskrivningsprocent, hvilket vurderes som tilfredsstillende. Det skal blandt andet ses i sammenhæng med, at PenSam Bank alene er en privatkundebank og kreditboniteten af kunderne vurderes generelt positivt.

Banken har fortsat en høj koncentrationsrisiko, idet 54% af PenSam Bank's udlån er til andelsboliger i 2016.

Banken har fastlagt en grænse for koncentrationen og har desuden taget højde for denne ved at indregne et forventet tab i bankens solvensbehovsberegning. Bankens fastsatte grænse er ikke overskredet, og eksponeringen er uændret i forhold til 2015.

Bankens udlån er relateret til kunder i Danmark med størstedelen af udlånene i Hovedstaden.

Den væsentligste risiko for forøgede nedskrivninger og tab på udlån er fortsat relateret til kombinationer af stigende arbejdsløshed, stigende renter og fallende ejendomspriser.

Regnskabsberetning

Årets resultat før skat udgør et overskud på 10,8 mio. kr. mod 4,3 mio. kr. i 2015. Årets resultat efter skat for 2016 udgør et overskud på 8,4 mio. kr.

Årets resultat er positivt påvirket af effekten af positive kursreguleringer, omkostningsbesparende tiltag samt faldende renteudgifter.

Resultatet for 2016 er i overensstemmelse med de forventninger, som er udmeldt i halvårsrapporten.

Bestyrelsen indstiller, at der udloddes 0,3 mio. kr. i udbytte til ejeren PenSam Holding A/S. Den resterende del af resultatet overføres til overført resultat under egenkapitalen

Netto rente- og gebyrindtægter

Bankens netto rente- og gebyrindtægter udgør samlet 65,7 mio. kr., hvilket er 0,5 mio. kr. højere end i 2015.

Bankens renteindtægter opdeles i renteindtægter vedrørende bankdrift og renteindtægter på bankens obligationsbeholdning.

De samlede renteindtægter udgør 65,7 mio. kr., og er faldet med 0,2 mio. kr. i forhold til sidste år. Udviklingen dækker over en stigning i renteindtægter vedrørende udlån på 1,2 mio. kr. samt et fald i renteindtægter vedrørende selskabets obligationsbeholdning på 1,4 mio. kr.

Nedsættelse af indlånsrenterne i 2016 har haft effekt på bankens renteudgifter i 2016. Renteudgifterne er derfor faldet fra 2,9 mio. kr. i 2015 til 2,6 mio. kr. i 2016.

Gebyrindtægter på 5,5 mio. kr. er øgede fra 4,9 mio. kr. i 2015.

Når der ses bort fra udviklingen i renteindtægterne fra obligationsbeholdningen, er bankens netto rente- og gebyrindtægter steget med 1,8 mio. kr. i forhold til 2015.

Investeringsafkast

Det samlede afkast af investeringsaktiverne udgør 10,0 mio. kr. Afkastet består ud over renteindtægterne og kursreguleringer på obligationsbeholdningerne af udbytte og kursreguleringer på en aktiepost i Kinnerton Mortgage Funds PLC med underliggende risiko i en pantebrevsportefølje.

Bankens investering i aktieposten har i året givet et afkast på 1,9 mio. kr.

Kursreguleringer i 2016 er positive med 2,8 mio. kr. som følge af rentefald, der har påvirket kursværdien på bankens obligationsbeholdninger.

Udgifter til personale og administration samt andre udgifter

Udgifter til personale, drift og administration udgør 54,8 mio. kr. i 2016 mod 53,9 mio. kr. i 2015.

En række administrative ydelser er outsourcet til PenSam A/S, som afregnes med en fast pris i overensstemmelse med outsourcing-aftalen.

Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender

Bankens akkumulerede nedskrivninger er fortsat på et lavt niveau. De samlede nedskrivninger udgør 21,6 mio. kr., hvoraf de individuelle nedskrivninger udgør 18,4 mio. kr. og de gruppevise nedskrivninger udgør 3,2 mio. kr.

Årets nedskrivningsprocent udgør 0,3% og er steget med 0,2%-point i forhold til 2015. Nedskrivningsprocenten er på et fortsat tilfredsstillende niveau.

Opgørelsen af de individuelle nedskrivninger er baseret på individuelle gennemgange af udlån, hvor der er identificeret risiko for tab.

De gruppevise nedskrivninger er baseret på en model, som analyserer på bankens kunder ud fra en risikoklassifikationsmodel. De samlede gruppevise nedskrivninger er i 2016 steget fra 2,9 mio. kr. til 3,2 mio. kr.

Den samlede udvikling i nedskrivningerne medfører en driftspåvirkning i året på 2,9 mio. kr.

Bankens indlån er steget fra 1.370,5 mio. kr. i 2015 til 1.402,7 mio. kr. i 2016, hvilket er en stigning på

32,2 mio. kr., idet banken har tiltrukket flere anfordringsindlån.

Udlånsporteføljen udgør 1.038,1 mio. kr. i 2016 mod 978 mio. kr. i 2015. Udviklingen er påvirket af salgsmæssige aktiviteter, som har resulteret i en udlånsvækst på 6,2%. Sammensætningen af udlånsporteføljen er ikke ændret væsentligt, jf. afsnit 'Om PenSam Bank'.

Bankens indlånsoverskud for 2016 udgør 364,6 mio. kr. mod 392,6 mio. kr. i 2015.

Egenkapital

Bankens egenkapital pr. 31. december 2016 udgør 250,5 mio. kr. efter overførsel af årets resultat efter skat på 8,0 mio. kr. samt udloddet udbytte på 0,3 mio. kr. Egenkapitalforrentningen før skat udgør i alt 4,4%.

Banken er fortsat en velkonsolideret bank med en solid solvensoverdækning, hvilket også er gældende efter udlodning af foreslået udbytte.

Der henvises til afsnittet 'Solvens og kapitalforhold' samt til bankens hjemmeside, hvor risikorapporten for 2016 er tilgængelig.

Tilsynsdiamanten

Finanstilsynet identificerer som led i deres overvågning af risikoen i pengeinstitutter fem pejlemærker og har fastsat tilhørende grænseværdier. PenSam Bank overholder ultimo 2016 de fem grænseværdier i Finanstilsynets tilsynsdiamant.

Pejlemærke i Tilsynsdiamanten	Grænseværdi	Bankens værdi 2016	Bankens værdi 2015
Summen af store eksponeringer	max. 125 %	59,8 %	31,9 %
Udlånsvækst på årsbasis	max. 20 %	6,2 %	11,7 %
Ejendomseksponering	max. 25 %	0,0 %	0,0 %
Funding ratio	max. 100 %	62,8 %	60,6 %
Likviditetsoverdækning	min. 50 %	200,2 %	224,7 %

Solvens og kapitalforhold

Bankens individuelle solvensbehov opgøres efter "8+ metoden" med udgangspunkt i Finanstilsynets "Vejledning om tilstrækkelig basiskapital og solvensbehov for kreditinstitutter" og suppleres med stress-test.

Bankens kapitalgrundlag er alene udgjort af kernekapital, dvs. aktiekapital og overført overskud.

Bankens kapitalstyring tager udgangspunkt i en målsætning om at opretholde en tilfredsstillende overdækning i forhold til solvensbehovet til at imødekomme en væsentlig forværring af de markeds- eller forretningsmæssige forhold.

Kapitalforhold	2016	2015
Samlet risikoeksponering	1.256.336	1.166.207
Kapitalgrundlagskrav 8% af samlet risikoeksponering	100.507	93.297
Kapitalprocent	19,9%	20,8%
Kapitalgrundlag	250.463	242.163
Solvensbehov	9,3%	9,0%

Banken udarbejder årligt en risikorapport, som beskriver ovenstående emner. Der henvises til www.pensam.dk/supplerendeoplysninger.

Usikkerhed ved indregning og måling

Ved udarbejdelse af årsrapporten foretages der i forbindelse med indregning og måling af visse regnskabsposter en vurdering, som omfatter skøn, og som er behæftet med usikkerhed.

Usikkerhederne ved indregning og måling vedrører i PenSam Bank primært værdiansættelse af udlån og herunder vurdering af nedskrivninger på udlån.

Der henvises til afsnittet 'Regnskabsmæssige skøn' under 'Anvendt regnskabspraksis', hvor der er foretaget en særskilt beskrivelse af principper og metoder for fastsættelse af værdierne på regnskabspo-

ster, hvor der er usikkerhed ved indregning og måling, herunder ovennævnte regnskabspost.

Kommende lovgivning

Ved indførelse af IFRS 9 fra 2018 er det ikke forventningen, at dette giver anledning til væsentligt øgede nedskrivninger.

De nye NEP (Nedskrivningsegne passiver) - krav forventes ikke at have væsentlig betydning for regnskabet, men kan have betydning for selskabets kapitalforhold.

Begivenheder efter balancedagen

Der er i tiden fra 31. december 2016 til årsrapportens underskrivelse ikke indtruffet forhold, som efter ledelsens opfattelse har væsentlig påvirkning på bankens økonomiske stilling.

Forventninger til 2017

Udvikling i renteniveauet kan på kort sigt påvirke investeringsafkastet grundet bankens obligationsbeholdning. Det er forventningen, at renten i 2017 forbliver på et lavt niveau.

Der forventes i 2017 et forbedret resultat af bankdriften som følge af stigende renteindtægter. Omkostningerne forventes fastholdt på niveau med 2016.

Selskabsledelse og organisation

God selskabsledelse

God selskabsledelse skaber værdi for banken og medvirker til at forbedre selskabets forretning til fordel for vores kunder og ejere.

PenSam Bank forholder sig derfor løbende til de gældende danske anbefalinger fra Komiteen for god selskabsledelse og Finansrådets ledelseskodex. De anbefalinger, som giver mening og skaber værdi for PenSam Bank, anvendes som elementer i ledelsen af banken.

En samlet redegørelse kan findes på Pensams hjemmeside www.pensam.dk/godselskabsledelse

Ledelsen i PenSam Bank er todelt og består af en bestyrelse og en direktion.

Bestyrelse

Bestyrelsen består af fire medlemmer, som alle er valgt af generalforsamlingen. Bestyrelsesmedlemmerne vælges for en periode på et år. Bestyrelsen har afholdt 10 møder.

Der har ikke været ændringer i bestyrelsessammensætningen i 2016.

Bestyrelsen fastlægger og varetager den overordnede strategi for banken. Samtidig har bestyrelsen ansvaret for at ansætte en direktion samt at føre tilsyn med, at direktionen varetager sine opgaver tilfredsstillende.

Bestyrelsen vurderer løbende, om der er behov for at styrke bestyrelsesmedlemmernes samlede kompetencer, så bestyrelsen til enhver tid er i stand til at varetage bestyrelsesopgaverne på kvalificeret og ansvarlig vis.

I den forbindelse gennemfører bestyrelsen årligt en selvevaluering af kompetencer og samarbejde, ligesom der foretages en årlig evaluering af bestyrelsens samarbejde med direktionen.

Kønsmæssig sammensætning

Det er afgørende, at bestyrelsen samlet set har de fornødne kompetencer til at drive banken. Det er bestyrelsens væsentligste fokus i forhold til sammensætning af bestyrelsen.

Den kønsmæssige fordeling i bestyrelsen i PenSam Bank er sammensat af to kvinder og to mænd pr. 31. december 2016 og opfylder dermed kravet om en ligelig repræsentation af begge køn.

Bestyrelsen har besluttet, at der ikke udarbejdes en politik for den kønsmæssige sammensætning i de øvrige ledelsesorganer, da der er under 50 ansatte i banken.

Direktion

Direktionen består af adm. direktør Torsten Fels og direktør Benny Buchardt Andersen. Torsten Fels blev 1. august 2016 udnævnt til adm. direktør i forlængelse af Helen Kobæks fratræden, og Benny Buchardt Andersen indtrådte i direktionen. Direktionen har tillige direktionsposter i andre selskaber i PenSam gruppen, jf. oplysningerne om 'Ledelseshverv mv.'

Direktionen varetager den daglige drift.

Direktionen skal følge de politikker, retningslinjer og anvisninger, som bestyrelsen har givet. Direktionens ansvar omfatter implementering af den af bestyrelsen fastlagte strategi, virksomhedens organisation og fordeling af ressourcer samt løbende rapportering om finansielle forhold til bestyrelsen.

Bestyrelsen fastlægger direktionens aflønning og fører løbende tilsyn med dens indsats.

Revisionsudvalg

PenSam Bank har nedsat et revisionsudvalg bestående af to medlemmer, som ligeledes er medlemmer af bestyrelsen.

Revisionsudvalget skal fremme god selskabsledelse, øge kvaliteten af regnskabsafregningen og overvåge driftsmæssige og finansielle risici.

Medlemmerne opfylder de krav, der stilles til medlemmer af revisionsudvalg, således at revisionsudvalget som helhed har de fornødne kompetencer.

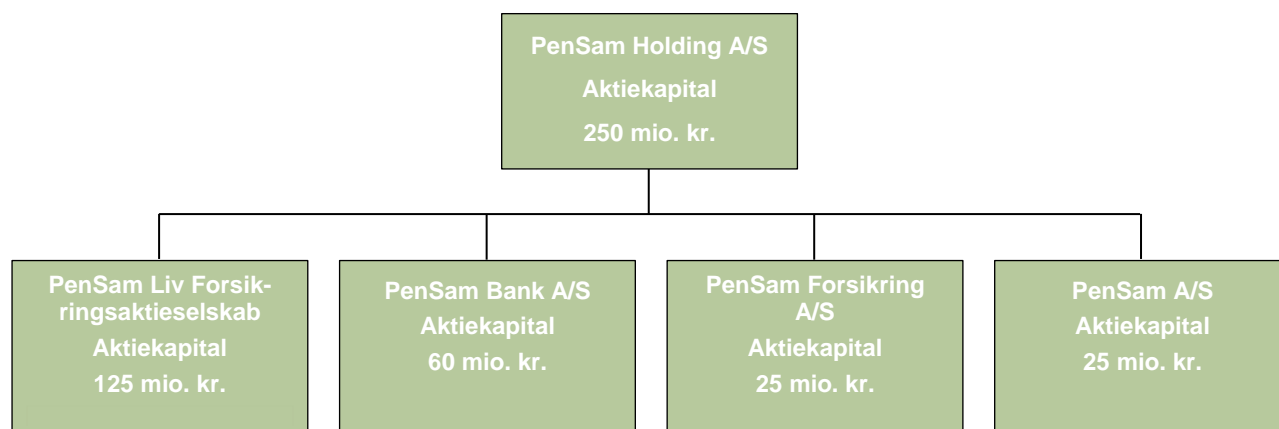
Revisionsudvalget har afholdt tre møder i 2016 og rapporterer løbende til bestyrelsen.

Organisation

PenSam Bank er et 100% ejet datterselskab af PenSam Holding A/S. Banken indgår i PenSam gruppen, der har hovedsæde i Farum.

Koncernstrukturen fremgår af figuren nedenfor.

PenSam Bank har 23 ansatte.

Aflønningspolitik

Bestyrelsen for PenSam Bank har vedtaget en aflønningspolitik i overensstemmelse med bekendtgørelse om lønpolitik samt oplysningsforpligtelser, som omfatter bestyrelsen, direktionen samt øvrige ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på PenSam Bank's risikoprofil. Lønpolitikken kan ses på www.pensam.dk/supplerendeoplysninger.

PenSam Bank har outsourcet en del af administrationen til PenSam A/S, som er en helejet dattervirksomhed i PenSam koncernen.

Vederlag til bestyrelse, direktion samt ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på PenSam Bank's risikoprofil, fremgår af note 7.

Revision

Bankens regnskabsaflæggelse og de interne kontroller, som er forbundet med den finansielle rapportering, revideres af en uafhængig, ekstern revisor, som er valgt på bankens ordinære generalforsamling. Den eksterne revisor varetager aktionærens og offentlighedens interesser og aflægger rapport til bestyrelsen gennem en skriftlig revisionsprotokol. Den eksterne revisor afgiver en påtegning på bankens årsrapport.

Bankens interne revisionsfunktion reviderer regelmæssigt bankens forretningsgange og interne kontroller for at vurdere kvaliteten og hensigtsmæssigheden heraf. Den interne revisionschef afgiver ligeledes en påtegning på bankens årsrapport. Den interne revisionschef refererer direkte til bankens bestyrelse.

Whistleblowerordning

PenSam har etableret en whistleblowerordning. For at understrege uafhængigheden og bedst muligt at sikre anonymitet for en mulig whistleblower har bestyrelserne i PenSam valgt, at whistleblowerordningen skal varetages af en ekstern part.

Samfundsansvar

Bankens primære ansvarsområde er at sikre de bedst mulige produkter til vores kunder, samtidig med at der skabes et afkast til vores ejere. Samfundsansvar indgår som en naturlig del af driften og udviklingen af forretningsområderne i banken. PenSam Bank ønsker at forvalte det ansvar bedst muligt i respekt for kundernes behov og for kundernes penge.

PenSam Bank indgår i PenSam Holding koncernen. Samfundsansvar er beskrevet i koncernregnskabet, og der henvises til afsnittet herom i årsrapporten for PenSam Holding A/S.

Intern kontrol og risikostyring ved regnskabsaflæggelsen

Bestyrelsen og direktionen har det overordnede ansvar for bankens interne kontrol og risikostyring i forbindelse med regnskabsaflæggelsen. Den interne kontrol og risikostyring er tilrettelagt, således at halvårs- og årsrapporten aflægges i overensstemmelse med lovgivningens krav og sikrer, at væsentlige fejl og uregelmæssigheder i regnskabsaflæggelsen forebygges eller opdages og korrigeres.

Kontrolmiljø

De væsentlige elementer i kontrolmiljøet er en hensigtsmæssig organisation, herunder behørig funktionsadskillelse samt interne politikker, forretningsgange samt procedurer.

Risikovurdering

Der foretages løbende en vurdering af de regnskabsområder og processer, som danner grundlag for regnskabsaflæggelsen. Vurderingen foretages med henblik på at identificere områder, hvor risikoen for fejl er særlig stor, som følge af at oplysningerne er baseret på skøn, eller er forbundet med manuelle eller komplekse processer.

Kontrolaktiviteter

Formålet med de etablerede kontrolaktiviteter er at forhindre, opdage og korrigere eventuelle væsentlige fejl og uregelmæssigheder i de data, som danner grundlag for regnskabsaflæggelsen, således at risikoen for fejl i halvårs- og årsrapporterne reduceres til et acceptabelt niveau.

Kontrollerne omfatter bl.a. attestationer, afstemninger, analyser, funktionsadskillelse samt generelle IT-kontroller.

Overvågning og rapportering

Banken anvender systemer og manuelle ressourcer til at overvåge de data, der danner grundlag for den økonomiske rapportering. Eventuelle svagheder og væsentlige fejl korrigeres øjeblikkeligt, og rapporteres til bankens hændelsesopsamling for operationelle risici.

Ledelse og revision

Direktion

Torsten Fels
Benny Buchardt Andersen

Bestyrelse

Forbunds næstformand Mona Striib (formand)
Chief Operating Officer Per Hviid (næstformand)
Director Sune Visti Petersen
Business Catalyst Pernille Thorslund

Revisionsudvalg

Director Sune Visti Petersen (formand)*
Chief Operating Officer Per Hviid

Øvrige ledende medarbejdere

Nicolai Jacob Friis-Hasché

Ekstern revision

PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR.nr. 33 77 12 31
Strandvejen 44, 2900 Hellerup

Intern revision

Revisionschef Palle Mortensen

* Sune Visti Petersen er bankens medlem af revisionsudvalget med særlige kvalifikationer. Sune Visti Petersen har omfattende erfaring med bankdrift. Sune Visti Petersen har erfaring fra stillinger som Head of Audit i Santander Bank UK, (2014-2015), Director of Group Retail and Wholesale Model Risk hos Barclays Bank UK (2011-2013), samt ansættelse i Danske Bank (2000-2011) som vicedirektør med ansvar for en række forskellige områder i banken, herunder risikostyring.

Ledelseshverv mv.

Direktion

Torsten Fels, født 1959

Indtrådt i direktionen den 1. januar 2013.

Adm. direktør i PenSam Bank A/S, PenSam Liv forsikringsaktieselskab, PenSam Forsikring A/S, Pensionskassen PenSam og PenSam Holding A/S.

Øvrige bestyrelses- og organisationsposter

PenSam A/S (formand).

Benny Buchardt Andersen, født 1969

Indtrådt i direktionen den 1. august 2016.

Direktør i PenSam Bank A/S, PenSam Liv forsikringsaktieselskab, PenSam Forsikring A/S og PenSam Holding A/S samt en række ejendomsselskaber i PenSam gruppen.

Øvrige bestyrelses- og organisationsposter

Penco P/S (formand), Komplementarselskabet Penco ApS (formand), Skjoldenæsholm Landbrug ApS (formand), Kapitalforeningen PenSam Invest (formand), Carlsberg Byen P/S, Carlsberg Byen komplementar ApS, Refshaleøen Holding A/S, Refshaleøen Ejendomsselskab A/S samt PenSam A/S.

Helen Kobæk, født 1949

Fratrædt 31. juli 2016

Bestyrelse

Mona Striib, født 1961 (formand)

Forbunds næstformand i FOA.

Indtrådt i bestyrelsen den 21. april 2005. Valgperioden udløber april 2017.

Øvrige bestyrelses- og organisationsposter

FOAs hovedbestyrelse, LO's hovedbestyrelse, Forhandlingsfællesskabets bestyrelse og forhandlingsudvalg, PenSam Liv forsikringsaktieselskab, PenSam Forsikring A/S (formand) samt PenSam Holding A/S.

Per Hviid, født 1965 (næstformand)

Chief Operating Officer i Bluegarden A/S.

Indtrådt i bestyrelsen 23. januar 2013. Valgperioden udløber april 2017.

Øvrige bestyrelses- og organisationsposter

Medlem af koncerndirektionen i Bluegarden Holding A/S, direktør i Team Siri ApS, bestyrelsesmedlem i Bluegarden AS (Norge), Bluegarden AB (Sverige) og PenSam Holding A/S.

Sune Visti Petersen, født 1964

Director i Petersen Ideas Ltd (ejerandel 100 %) og Hopp Tech Ltd (ejerandel 33 %)

Indtrådt i bestyrelsen 23. januar 2013. Valgperioden udløber april 2017.

Pernille Thorslund, født 1974

Business Catalyst.

Indtrådt i bestyrelsen 24. november 2014. Valgperioden udløber april 2017.

Øvrige bestyrelses- og organisationsposter

Direktør i YellowMind (ejerandel 100 %), Thorslund af 23. juni 2016 IVS (ejerandel 100 %), Fitness-People Group B.B. (ejerandel 12,5 % - registreret i Holland) samt bestyrelsesmedlem i Nice Hair ApS.

Eksponeringer mv.

Banken har i 2016 haft en eksposering med et tiltrådt direktionsmedlem. Eksposeringen er indfriet på statustidspunktet.

Herudover har banken ikke haft eksposeringer med bestyrelsesmedlemmer og direktører eller med selskaber, hvori de nævnte personer er direktører eller bestyrelsesmedlemmer.

Ledespåtegning

Bestyrelsen og direktionen har i dag behandlet og godkendt årsrapporten for PenSam Bank A/S for regnskabsåret 2016.

Årsrapporten aflægges i overensstemmelse med Lov om finansiel virksomhed.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af bankens aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af bankens aktiviteter for regnskabsåret 1. januar til 31. december 2016.

Endvidere er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen indeholder en retvisende redegørelse for udviklingen i bankens aktiviteter og økonomiske forhold samt en beskrivelse af de væsentligste risici og usikkerhedsfaktorer, som banken kan påvirkes af.

Årsrapporten indstilles til generalforsamlingens godkendelse.

Farum, den 24. februar 2017

Direktion

Torsten Fels

Benny Buchardt Andersen

Bestyrelse

Mona Striib, formand

Per Hviid, næstformand

Sune Visti Petersen

Pernille Thorslund

Den interne revisions revisionspåtegning

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for Pen-Sam Bank A/S giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed.

Det er tillige vores opfattelse, at de etablerede forretningsgange og interne kontrolprocedurer, herunder den af ledelsen tilrettelagte risikostyring, der er rettet mod selskabets rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici, fungerer tilfredsstillende.

Hvad har vi revideret

PenSam Bank A/S' årsregnskab for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016, der omfatter resultatopgørelse, totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen.

Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen. I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiell virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiell virksomhed. Vi

har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiell virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Den udførte revision

Revisionen er udført på grundlag af Finanstilsynets bekendtgørelse om revisionens gennemførelse i finansielle virksomheder mv. samt finansielle koncerner og efter internationale standarder om revision. Dette kræver, at vi planlægger og udfører revisionen med henblik på at opnå høj grad af sikkerhed for, at regnskabet ikke indeholder væsentlig fejlinformation. Vores revision har omfattet alle væsentlige og risikofyldte områder og er udført i henhold til den arbejdsdeling, der er aftalt med ekstern revision.

Revisionen er planlagt og udført således, at vi har vurderet de forretningsgange og interne kontrolprocedurer, herunder den af ledelsen tilrettelagte risikostyring, der er rettet mod selskabets rapporteringsprocesser og væsentlige forretningsmæssige risici.

En revision omfatter udførelse af revisionshandlinger for at opnå revisionsbevis for beløb og oplysninger i regnskabet. De valgte handlinger afhænger af revisors vurdering, herunder vurdering af risici for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl. Ved risikovurderingen overvejer revisor intern kontrol, der er relevant for virksomhedens udarbejdelse af et årsregnskab, der giver et retvisende billede.

Formålet hermed er at udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne. En revision omfatter endvidere vurdering af, om ledelsens valg af regnskabspraksis er passende, og om ledelsens regnskabsmæssige skøn er rimelige samt en vurdering af den samlede præsentation af regnskabet.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Farum, den 24. februar 2017

Palle Mortensen
Revisionschef

Den uafhængige revisors re- visionspåtegning

Til kapitalejeren i PenSam Bank A/S

Konklusion

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet giver et retvisende billede af selskabets aktiver, passiver og finansielle stilling pr. 31. december 2016 samt af resultatet af selskabets aktiviteter for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed.

Hvad har vi revideret

PenSam Bank A/S's årsregnskab for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2016 omfatter resultatopgørelse og totalindkomstopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter, herunder anvendt regnskabspraksis ("regnskabet").

Grundlag for konklusion

Vi udførte vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision (ISA) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit *Revisors ansvar for revisionen af regnskabet*.

Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Uafhængighed

Vi er uafhængige af selskabet i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's Etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i overensstemmelse med IESBA's Etiske regler.

Udtalelse om ledelsesberetningen

Ledelsen er ansvarlig for ledelsesberetningen. Vores konklusion om regnskabet omfatter ikke ledelsesberetningen, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om ledelsesberetningen. I tilknytning til vores revision af regnskabet er det vores ansvar at læse ledelsesberetningen og i den forbindelse overveje, om ledelsesberetningen er

væsentligt inkonsistent med regnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlinformation.

Vores ansvar er derudover at overveje, om ledelsesberetningen indeholder krævede oplysninger i henhold til lov om finansiel virksomhed.

Baseret på det udførte arbejde er det vores opfattelse, at ledelsesberetningen er i overensstemmelse med årsregnskabet og er udarbejdet i overensstemmelse med kravene i lov om finansiel virksomhed. Vi har ikke fundet væsentlig fejlinformation i ledelsesberetningen.

Ledelsens ansvar for regnskabet

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der giver et retvisende billede i overensstemmelse med lov om finansiel virksomhed. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et regnskab uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af regnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere selskabets evne til at fortsætte driften; at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant; samt at udarbejde regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift, medmindre ledelsen enten har til hensigt at likvidere selskabet, indstille driften eller ikke har andet realistisk alternativ end at gøre dette.

Revisors ansvar for revisionen af regnskabet

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om regnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indflydelse på de økonomiske beslutninger, som brugerne træffer på grundlag af regnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med ISA og de yderligere krav, der er gæl-

dende i Danmark, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af selskabets interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af regnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om selskabets evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i regnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at selskabet ikke længere kan fortsætte driften.

- Tager vi stilling til den samlede præsentation, struktur og indhold af regnskabet, herunder noteoplysningerne, samt om regnskabet afspejler de underliggende transaktioner og begivenheder på en sådan måde, at der gives et retvisende billede heraf.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Vi afgiver også en udtalelse til den øverste ledelse om, at vi har opfyldt relevante etiske krav vedrørende uafhængighed, og oplyser den om alle relationer og andre forhold, der med rimelighed kan tænkes at påvirke vores uafhængighed og, hvor dette er relevant, tilhørende sikkerhedsforanstaltninger.

Hellerup, 24. februar 2017
PricewaterhouseCoopers
Statsautoriseret Revisionspartnerselskab
CVR-nr. 3377 1231

Erik Stener Jørgensen
statsautoriseret revisor

Per Rolf Larssen
statsautoriseret revisor

Resultatopgørelse

1. januar - 31. december

I t.kr.

Note		2016	2015
3	Renteindtægter	65.746	65.917
4	Renteudgifter	-2.619	-2.884
	<i>Netto renteindtægter</i>	<i>63.127</i>	<i>63.033</i>
5	Gebyrer og provisionsindtægter	5.451	4.851
	Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	-2.874	-2.636
	<i>Netto rente- og gebyrindtægter</i>	<i>65.704</i>	<i>65.248</i>
6	Kursreguleringer	2.777	-3.459
7	Udgifter til personale og administration	-54.779	-53.896
	Andre driftsudgifter	-15	-2.095
	Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender mv.	-2.918	-1.525
	Resultat før skat	10.770	4.273
8	Skat	-2.386	-1.032
	Årets resultat	8.384	3.241
	Totalindkomstopgørelse		
	Årets resultat	8.384	3.241
	Anden totalindkomst	0	0
	Årets totalindkomst	8.384	3.241
	Forslag til resultatdisponering		
	Forslået udbytte for regnskabsåret	345	1.135
	Overført resultat	8.039	2.106
	Disponeret, i alt	8.384	3.241

Balance pr. 31. december

I t.kr.

Aktiver

Note		31.12.2016	31.12.2015
	Kassebeholdning og anfordringstilgodehavender hos centralbanker	48.529	116.154
9	Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	79.831	6.090
	Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris	1.038.127	977.950
10	Obligationer til dagsværdi	386.066	417.661
	Aktier mv.	35.714	43.143
11	Aktiver tilknyttet puljeordninger	34.903	17.015
8	Udskudte skatteaktiver	1.342	5.697
	Tilgodehavender hos tilknyttede virksomheder	2.202	7.800
	Andre aktiver	41.994	39.165
	Aktiver, i alt	1.668.707	1.630.675

Passiver

Note		31.12.2016	31.12.2015
12	Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	9.836	8.659
13	Indlån og anden gæld	1.402.714	1.370.546
	Andre passiver	5.323	7.886
	Gæld, i alt	1.417.874	1.387.091
	Hensatte forpligtelser, i alt	26	26
14	Aktiekapital	60.000	60.000
	Overført overskud eller underskud	190.463	182.424
	Foreslået udbytte for regnskabet	345	1.135
	Egenkapital, i alt	250.808	243.559
	Passiver, i alt	1.668.707	1.630.675

Øvrige noter:

- 1 Anvendt regnskabspraksis
- 2 Femårsoversigt
- 15 Eventualforpligtelser
- 16 Øvrige noter

Egenkapitalopgørelse

I t.kr.

Egenkapital	Aktiekapital	Overført overskud eller underskud	Foreslået udbytte	Egenkapital i alt
Saldo 1. januar 2016	60.000	182.424	1.135	243.559
Udbetalt udbytte	-	-	-1.135	-1.135
Årets resultat	-	8.384		8.384
Foreslået udbytte		-345	345	0
Anden totalindkomst	-	-	-	-
<i>Årets totalindkomst</i>	-	<i>8.039</i>	<i>345</i>	<i>8.384</i>
Saldo 31. december 2016	60.000	190.463	1.135	250.808
Saldo 1. januar 2015	60.000	180.318	940	241.258
Udbetalt udbytte	-	-	-940	-940
Årets resultat	-	3.241		3.241
Foreslået udbytte		-1.135	1.135	0
Anden totalindkomst	-	-	-	-
<i>Årets totalindkomst</i>	-	<i>2.106</i>	<i>195</i>	<i>2.301</i>
Saldo 31. december 2015	60.000	182.424	1.135	243.559

Noter

Note 1

Anvendt regnskabspraksis

Generelt

Årsrapporten for PenSam Bank er aflagt i overensstemmelse med reglerne i Lov om finansiel virksomhed og Finanstilsynets bekendtgørelse om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

Anvendt regnskabspraksis er uændret i forhold til årsrapporten for 2015.

Beløb i resultatopgørelse, balance, egenkapitalopgørelse og noter er oplyst i t. kr. medmindre andet er oplyst.

Generelt om indregning og måling

Aktiver indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at de fremtidige økonomiske fordele vil tilfalde banken, og aktivets værdi kan måles pålideligt.

Forpligtelser indregnes i balancen, når det er sandsynligt, at fremtidige økonomiske fordele vil fragå selskabet, og forpligtelsens værdi kan måles pålideligt.

Indtægter indregnes i resultatopgørelsen i takt med, at de indtjenes. Herunder indregnes værdireguleringer af finansielle aktiver og forpligtelser, der måles til dagsværdi eller amortiseret kostpris. I resultatopgørelsen indregnes ligeledes alle omkostninger, der er afholdt for at opnå årets indtjening.

Indregning af finansielle og afledte finansielle instrumenter sker på afregningsdagen.

Ved indregning måles aktiver og forpligtelser til kostpris, der for finansielle instrumenter svarer til dagsværdi. Måling efter første indregning sker som beskrevet under de enkelte regnskabsposter.

Regnskabsmæssige skøn samt usikkerheder ved indregning og måling

Ved udarbejdelse af årsregnskabet har ledelsen foretaget en række skøn og vurderinger. Ledelsens

skøn og vurderinger vedrørende fremtidige begivenheder har indvirkning på indregning og måling af visse aktiver og forpligtelser og dermed resultatet i året og i de kommende år.

For PenSam Bank er skøn i væsentligt omfang relateret til værdiansættelsen af udlån og herunder særligt nedskrivninger på udlån. Nedskrivningerne på udlån består af individuelle nedskrivninger og gruppevisse nedskrivninger.

Fastsættelse af fremtidige pengestrømme inklusive værdien af sikkerheder er fastsat på baggrund af forudsætninger, som ledelsen vurderer som forsvarlige, men som er forbundet med væsentlig usikkerhed.

Endvidere har banken en investering i aktier på 35 mio. kr., som er illikvide. Aktieposten vedrører primært en investering i Kinnerton Mortgage Funds PLC. Aktiernes værdiansættelse er baseret på en analyse af de underliggende pantebreve og herunder analyse af rentebetaling, afdrag og restance. Værdiansættelsen foretages af eksternt part, revideres årligt af den eksterne parts uafhængige revisor, og gennemgås af investeringsfunktionen samt økonomifunktionen.

Transaktioner med nærtstående parter

Ved transaktioner mellem selskaber i PenSam gruppen og PenSam Bank sker afregning i overensstemmelse med indgåede aftaler på markedsvilkår eller på omkostningsdækkende vilkår.

Omregning af transaktioner i fremmed valuta

Regnskabet er præsenteret i danske kroner. Alle balanceposter i fremmed valuta, det vil sige aktiver og passiver samt ikke-balanceførte poster, omregnes til danske kroner efter Danmarks Nationalbanks offentliggjorte valutakurser på balancedagen. Indtægter og udgifter i fremmed valuta omregnes efter de på transaktionstidspunktet gældende kurser.

Valutakursreguleringer af værdipapirbeholdningen samt handel med valuta indgår netto i posten 'Valuta', mens regulering af tillæg/fradrag på åbne valutaterminsforretninger indgår i posten 'Øvrige finansielle instrumenter' i note 6 'Kursreguleringer'.

Resultatopgørelse

Renter mv.

Renteindtægter og renteudgifter indregnes i resultatopgørelsen i den periode, de vedrører. Stiftelsesprovision og andre gebyrer, som udgør en integreret del af etableringen af et udlån, indregnes i resultatopgørelsen tilbagediskonteret over løbetiden med den effektive rente for det pågældende lån. Terminspræmier, som hidrører fra forskellen mellem spotkursen og terminkursen på terminshandler, periodiseres ligeledes, og føres uanset fortegn under posten 'Øvrige renteindtægter'.

Udbytter

Aktieudbytter indtægtsføres, når de modtages.

Gebyrer og provisioner

Gebyrer og provisioner, som ikke vedrører etablering af udlån, medtages i regnskabet, når de tilskrives.

Kursreguleringer

Kursreguleringer af obligationer og aktier består af forskellen mellem den bogførte værdi primo - eller transaktionsværdien for aktiver anskaffet i regnskabsåret - og værdien på opgørelsesdagen.

Udgifter til personale og administration

Udgifter til personale omfatter løn og gager, sociale omkostninger samt pensioner mv. til bankens personale. Administrationsomkostninger omfatter omkostninger til distribution, salg, reklame, it mv.

Banken har alene indgået aftale om bidragsbaserede pensionsordninger for sine ansatte. Ud over indbetaling af faste bidrag til en pensionsordning har banken ikke yderligere forpligtelser til betaling af pensionsydelse.

Revisionshonorar er oplyst på koncernniveau i Pen-Sam Holding's årsrapport.

Af- og nedskrivninger på materielle aktiver

Af- og nedskrivninger på materielle aktiver indeholder årets af- og nedskrivninger.

Andre driftsudgifter

Andre driftsudgifter omfatter bankens andel af lov-mæssige udgifter til Garantifonden for Indskydere og Investorer.

Nedskrivninger på udlån mv.

De individuelle nedskrivninger er baseret på opgørelse af nutidsværdien af de forventede fremtidige pengestrømme. Pengestrømmene vurderes baseret på individuelle økonomiske forhold for vores privatkunder. Herudover vurderes særligt indkomst- og formueforhold samt sikkerhedsstillelser.

For bankens udlån vurderes løbende, hvorvidt der foreligger en objektiv indikation for værdiforringelse.

Der foreligger objektiv indikation for værdiforringelse af udlån, hvis en eller flere af følgende begivenheder er indtruffet:

- Låntager er i betydelige økonomiske vanskeligheder.
- Låntager har begået kontraktbrud, eksempelvis i form af manglende overholdelse af betalingspligt for afdrag og renter.
- Der er ydet lempelse i lånevilkårene, som ikke ville være overvejet, hvis det ikke var på grund af låntagers økonomiske vanskeligheder.
- Det er sandsynligt, at låntager vil gå konkurs eller blive omfattet af anden økonomisk rekonstruktion.

Bankens udlån er opdelt i kreditrisikogrupper med ensartede karakteristika samt udlån, som banken vurderer individuelt. Kreditrisikogrupperne, som er baseret på udlånstype samt den eventuelt stillede sikkerhed, underkastes løbende en kritisk vurdering med henblik på at afdække, om der er indtruffet objektiv indikation for værdiforringelse. De individuelle udlån vurderes hver for sig.

Nedskrivningsbehov opgøres individuelt, når der på individuelt niveau er en objektiv indikation for værdiforringelse.

Individuelt vurderede udlån, som ikke er nedskrevet samt øvrige udlån vurderes herefter gruppevist. Nedskrivningen for porteføljen beregnes i en model, hvor kunderne inddeles i homogene risikoklasser ved beregningen af de gruppevise nedskrivninger.

Såfremt der for en portefølje er objektiv indikation for værdiforringelse, foretages nedskrivningstest, hvor de forventede fremtidige betalinger estimeres på

basis af de historiske tabserfaringer korrigeret for aktuelle forhold.

Ud over individuelle nedskrivninger foretages der en vurdering af de gruppevise nedskrivninger. Vurderingen heraf er baseret på en model for kreditscore og en tilhørende sandsynlighed for misligholdelse (PD – sandsynlighed for misligholdelse/possibility of default). Der foretages gruppevis nedskrivning på eksponeringsniveau, når kundens aktuelle PD er større end på tidspunktet for eksponeringens indgåelse, svarende til stigningen i PD.

Derudover vil den gruppevise nedskrivning afhænge af den forventede tabsprocent i tilfælde af misligholdelse for den pågældende eksponeringstype. Både kreditscore og PD er baseret på historiske data og faktiske observerbare data.

Foretagne nedskrivninger indgår i resultatopgørelsen under posten 'Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender mv.'

Skat

Skat af årets resultat, der består af årets aktuelle skat, forskydninger i udskudt skat samt eventuelle reguleringer vedrørende tidligere år, indregnes i resultatopgørelsen. PenSam Bank anvender acontoskatteordningen, og tillæg og fradrag i skatten, som følge af tidspunktet for betalingen af skatten, indgår i posten 'Øvrige renteindtægter' eller 'Øvrige renteudgifter' i note 2 'Renteindtægter' og note 3 'Renteudgifter'. Betalbar skat og udskudt skat indregnes under gældsforpligtelser eller aktuelle skatteaktiver.

Moderselskabet PenSam Holding fungerer som skattemæssigt administrationsselskab. Den samlede skat af PenSam gruppens selskabers skattepligtige indkomster betales af PenSam Holding. Skatteeffekten af sambeskatningen i PenSam gruppen fordeles til de enkelte selskaber i forhold til disses skattepligtige indkomster. De sambeskattede selskaber indgår i acontoskatteordningen.

Anden totalindkomst

PenSam Bank har valgt at præsentere totalindkomsten som en samlet opgørelse i forlængelse af resultatopgørelsen. Banken har på nuværende tidspunkt ingen poster, som indregnes under anden totalindkomst.

Balancen

Anfordringstilgodehavender hos centralbanker samt tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker.

Regnskabsposterne omfatter anfordringstilgodehavender og tidsindsud hos centralbanker og kreditinstitutter og måles til nominel værdi.

Udlån

Lån måles til amortiseret kostpris. Amortiseret kostpris opgøres som lånets nominelle værdi med fradrag af de endnu ikke forfaldne modtagne gebyrer og provisioner samt tillæg af de endnu ikke forfaldne transaktionsomkostninger, som er direkte forbundet med etableringen af eksponeringen.

Banken medtager alene væsentlige transaktionsomkostninger ved opgørelse af amortiseret kostpris. Det er derfor alene det opkrævede lånesagsgebyr, som medtages ved beregningen, hvorefter lånesagsgebyret indtægtsføres over lånets løbetid ved brug af den effektive rentesats, som lånet havde ved etableringen.

Garantier

Garantier indregnes som en hensat forpligtelse med et beløb svarende til minimum den garantiprovision, banken modtager for at stille garantien, systematisk afskrevet over garantiens løbetid. Banken har kun stillet ganske få kundegarantier, hvorfor de beregnede forpligtelser blot udgør et uvæsentligt beløb, som derfor ikke medtages i balancen.

Obligationer og aktier

Børsnoterede obligationer og aktier måles til dagsværdi med udgangspunkt i den officielle lukkekurs på balancedagen. Hvis en officiel lukkekurs ikke findes, anvendes den officielle børskurs. Udtrukne obligationer med forfald efter den 31. december værdiansættes til udtrækningskursen, det vil sige til kurs 100, mens kursen på udtrukne obligationer, der forfalder senere, er fastsat under hensyntagen til renten og restløbetiden.

Værdiansættelse af bankens beholdning af illikvide aktier er baseret på anerkendte værdiansættelsesmetoder.

Bankens øvrige aktier, der udgør en ubetydelig andel af de samlede aktier, måles til en skønnet dagsværdi baseret på indre værdi under hensyntagen til, hvad salgsprisen skønnes at ville være i en handel mellem uafhængige parter.

Aktiver tilknyttet puljeordninger og indlån i puljeordninger

Aktiver, som kundernes opsparing er placeret i, måles til dagsværdi og placeres under 'Aktiver tilknyttet puljeordninger'. Tilsvarende placeres kundernes indlån under 'Særlige indlån'. Indlånene måles ved første indregning til dags værdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Materielle aktiver

Materielle aktiver består primært af driftsmidler. Driftsmidler indregnes i balancen til kostpris med fradrag af akkumulerede af- og nedskrivninger. Kostprisen omfatter anskaffessummen samt øvrige omkostninger tilknyttet anskaffelsen. Afskrivninger på driftsmidler foretages lineært over den forventede økonomiske levetid, som er fastsat til 3 - 10 år.

Udskudte skatteaktiver/forpligtelser

Udskudt skat opgøres og indregnes ud fra gældsmetoden på alle midlertidige forskelle mellem regnskabs- og skatemæssige værdier på aktiver og forpligtelser. Udskudt skat indregnes i balancen under posterne 'Udskudte skatteaktiver' og 'Udskudte skatteforpligtelser' på grundlag af gældende skattesatser.

Et eventuelt skatemæssigt underskud i banken vil i givet fald blive indregnet som skatteaktiv.

Andre aktiver

Andre aktiver består primært af indskudt medlemskapital i BEC, som måles til nominel værdi, idet banken ved udtræden af medlemskabet uden foreningens ophør alene vil få udbetalt det indskudte beløb. Ved foreningens ophør fordeles den indskudte kapital efter de tilbageværende medlemmers seneste tre års omsætning.

Andre aktiver består af tilgodehavende obligationsrenter, som beregnes med udgangspunkt i kuponrente og terminsdato og medtages til nominel værdi. Tilgodehavende renter i udenlandsk valuta omreg-

nes til nominel værdi i danske kroner efter valutakurser på opgørelsesdatoen.

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker indregnes ved låneoptagelse til det modtagne provenu efter fradrag af eventuelle transaktionsomkostninger. Efterfølgende sker måling til amortiseret kostpris.

Indlån og anden gæld

Indlån og anden gæld omfatter gæld til privatkunder. Indlån og anden gæld måles ved første indregning til dagsværdi og efterfølgende til amortiseret kostpris.

Andre passiver

Andre passiver udgøres primært af gæld til kreditorer og måles til nominel værdi. Uudnyttede kreditter indregnes ikke i bankens forpligtelser.

Afledte finansielle forpligtelser

Afledte finansielle forpligtelser måles til dagsværdi, der opgøres som forskellen mellem den aftalte terminskurs og terminskursen på balancedagen. Posten omfatter markedsværdien af uafviklede fonds- og valutaterminforretninger. Markedsværdierne opgøres brutto forretning for forretning, og positive markedsværdier føres under 'Andre aktiver', mens negative markedsværdier føres under 'Andre passiver'.

Udbytte

Udbytte, der forventes udbetalt for året, vises som en særskilt post under egenkapitalen. Foreslået udbytte indregnes som en forpligtelse på tidspunktet for vedtagelsen på generalforsamlingen.

Nøgletal

Selskabets nøgletal udarbejdes efter reglerne i bekendtgørelsen om finansielle rapporter for kreditinstitutter og fondsmæglerselskaber m.fl.

NOTE 2**Femårsoversigt**

Resultatopgørelse	2016	2015	2014	2013	2012
Renteindtægter	65.746	65.917	71.233	77.013	84.084
Renteudgifter	-2.619	-2.884	-4.966	-9.852	-11.608
<i>Netto renteindtægter</i>	63.127	63.033	66.267	67.161	72.476
Udbytte af aktier mv.	0	0	3	3	3
Gebyrer og provisionsindtægter	5.451	4.851	3.128	2.598	2.281
Afgivne gebyrer og provisionsudgifter	-2.874	-2.636	-2.246	-2.184	-1.893
<i>Netto rente- og gebyrindtægter</i>	65.704	65.248	67.152	67.578	72.867
Kursreguleringer	2.777	-3.459	-6.599	-12.510	5.691
Udgifter til personale og administration	-54.779	-53.896	-62.407	-60.175	-50.568
Afskrivninger	0	0	-35	-82	-62
Andre driftsudgifter	-15	-2.095	-4.246	-5.692	-4.097
Nedskrivninger på udlån og tilgodehavender mv.	-2.918	-1.525	-4.675	-5.094	-3.191
<i>Resultat før skat</i>	10.770	4.273	-10.810	-15.975	20.640
Skat	-2.386	-1.032	2.553	3.236	-5.180
<i>Årets resultat / Årets totalindkomst</i>	<i>8.384</i>	<i>3.241</i>	<i>-8.257</i>	<i>-12.739</i>	<i>15.460</i>

Balance	2016	2015	2014	2013	2012
Aktiver, i alt	1.668.707	1.630.675	1.564.259	1.981.133	2.064.887
Udlån	1.038.127	977.950	875.553	860.705	763.743
Obligationer	386.066	417.661	475.064	915.323	1.110.970
Aktier mv.	35.714	43.143	46.115	48.277	72.264
Indlån	1.402.714	1.370.546	1.306.929	1.708.980	1.788.039
Aktiekapital	60.000	60.000	60.000	60.000	60.000
Egenkapital	250.808	243.559	241.258	250.885	265.044
Forretningsomfang (indlån + udlån)	2.440.841	2.348.496	2.182.482	2.569.685	2.551.782
Indre værdi pr. 100 kr. aktie	418	406	402	418	442

NOTE 2 (FORTSAT)

Nøgletal	2016	2015	2014	2013	2012
Solvens og kernekapital					
Egentlig kernekapitalprocent	19,9	20,8	22,2	20,9	21,1
Kapitalprocent	19,9	20,8	22,2	20,9	21,1
Indtjening					
Egenkapitalforrentning før skat (pct.)	4,4	1,8	-4,4	-6,2	8,0
Egenkapitalforrentning efter skat (pct.)	3,3	1,3	-3,4	-4,9	6,0
Indtjening pr. omkostningskrone	1,2	1,1	0,8	0,8	1,4
Afkastningsgrad (pct.)	0,5	0,2	-0,5	-0,6	0,7
Markedsrisiko					
Renterisiko (pct.)	4,8	4,5	4,5	3,7	9,8
Valutaposition (pct.)	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Valutarisiko (pct.)	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Likviditet					
Udlån plus nedskrivninger i forhold til indlån (pct.)	75,6	72,8	68,8	51,5	43,6
Overdækning i forhold til lovkrav om likviditet (pct.)	201,0	224,7	271,7	457,7	508,8
LCR (pct.)	589,5	274,7	-	-	-
Kreditrisiko					
Summen af store eksponeringer (pct.)	59,8	31,9	32,6	28,0	26,4
Årets nedskrivningsprocent	0,3	0,1	0,5	0,6	0,4
Akkumuleret nedskrivningsprocent	1,9	1,9	2,5	2,1	2,0
Andel af tilgodehavender med nedsat rente	1,3	1,2	1,6	1,5	1,6
Udlån i forhold til egenkapital (antal gange)	4,1	4,0	3,6	3,4	2,9
Årets udlånsvækst (pct.)	6,2	11,7	1,7	12,7	-4,4

Noter

I t.kr.

NOTE 3

Renteindtægter	2016	2015
Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	0	1
Udlån og andre tilgodehavender	58.510	57.292
Obligationer	7.236	8.575
Øvrige renteindtægter	0	49
<i>I alt</i>	<i>65.746</i>	<i>65.917</i>

NOTE 4

Renteudgifter	2016	2015
Kreditinstitutter og centralbanker	-110	-41
Indlån og anden gæld	-2.510	-2.843
<i>I alt</i>	<i>-2.619</i>	<i>-2.884</i>

NOTE 5

Gebyrer og provisionsindtægter	2016	2015
Betalingsformidling	2.251	2.020
Garantiprovision	2	41
Øvrige gebyrer og provisioner	3.198	2.790
<i>I alt</i>	<i>5.451</i>	<i>4.851</i>

NOTE 6

Kursreguleringer	2016	2015
Obligationer	905	-5.950
Aktier mv.	1.747	2.405
Valuta	125	86
<i>I alt</i>	<i>2.777</i>	<i>-3.459</i>

NOTE 7**Udgifter til personale og administration****2016****2015**

Selskabet har indgået administrationsaftale med PenSam A/S.
Vederlaget til bestyrelse, direktion, risikotagere
samt honorar til revision bliver afregnet via administrationsvederlaget.

Administrationsvederlaget afregnes i 2016 til fast pris. I 2015 skete dette på omkostningsdækkende basis.

Udgifter til personale og administration, i alt	-54.779	-53.896
Personaleudgifter:		
Lønninger	-12.851	-12.569
Pensioner	-2.110	-2.156
Udgifter til social sikring	-103	-107
<i>I alt</i>	<i>-15.064</i>	<i>-14.832</i>

Gennemsnitligt antal heltidsansatte	23	24
Antal i bestyrelsen	4	4
Antal i direktionen	2	2
Antal væsentlige risikotagere	10	16

Vederlag til bestyrelse, direktion og væsentlige risikotagere:

Bestyrelse

Bestyrelsesformand Mona Striib*	-72	-72
Næstformand Per Hviid	-71	-75
Sune Visti Petersen	-60	-60
Pernille Thorslund (Indtrådt 24. november 2014)	-60	-60
<i>Honorar i alt</i>	<i>-263</i>	<i>-267</i>

*Bestyrelsesmedlemmets honorar afgives til FOA

Bestyrelsen aflønnes udelukkende med et fast honorar. Ud over det oplyste honorar ydes et fast honorar til medlemmer af revisionsudvalget, som udgør 60 t. kr. for formanden og 40 t. kr. for øvrige medlemmer årligt.

Som medlem af bestyrelsen i andre selskaber i PenSam gruppen har følgende bestyrelsesmedlemmer modtaget et samlet honorar fra selskaberne: Mona Striib 194 t. kr. (2015: 194 t. kr.), Per Hviid 19 t.kr. (2015: 0 kr.)

NOTE 7 (FORTSAT)**Udgifter til personale
og administration****2016**   **2015****Direktion**

Torsten Fels

Kontraktligt vederlag -3.158 -3.037

Vederlag i alt -3.158 -3.037

Benny Buchardt Andersen (Indtrådt 1. august 2016)

Kontraktligt vederlag -1.298 0

Vederlag i alt -1.298 0

Helen Kobæk (Udtrådt 31. juli 2016)

Kontraktligt vederlag -2.531 -3.060

Vederlag i alt -2.531 -3.060

Direktionen aflønnes af PenSam Liv, og omkostningen fordeles til de øvrige selskaber i PenSam gruppen i henhold til aftale. Det omkostningsførte vederlag til direktionen i PenSam Bank udgør 699 t. kr. (2015: 609 t. kr.).

Øvrige ansatte, hvis aktiviteter har væsentlig indflydelse på virksomhedens risikoprofil

Kontraktligt vederlag -12.031 -19.326

Pension -1.751 -2.966

Variabel løn -400 -350

Vederlag i alt -14.182 -22.642

I henhold til lov om finansiel virksomhed med tilhørende bekendtgørelse er PenSam gruppen forpligtet til at udpege alle medarbejdere, hvis aktiviteter har indflydelse på PenSam Bank's risikoprofil. En andel af de væsentlige risikotagere er ansat i PenSam A/S og deres omkostninger fordeles til de øvrige selskaber i PenSam gruppen på markedsbaserede vilkår, og afregnes efter fast pris i henhold til aftale.

NOTE 8

Skat	2016	2015
Beregnet skat af årets indkomst	2.574	261
Ændring i udskudt skat	-204	707
Ændring i udskudt skat som følge af nedsættelse af selskabsskatteprocenten	0	6
Efterregulering af tidligere års beregnede skat	16	58
<i>I alt</i>	<i>2.386</i>	<i>1.032</i>
Udskudte skatteaktiver, primo	5.697	6.410
Ændring i udskudt skat	-4.355	-713
<i>Udskudte skatteaktiver, ultimo</i>	<i>1.342</i>	<i>5.697</i>

Den udskudte skat vedrører forskellen mellem opkrævet og indtægtsført lånesagsgebyr, samt hensatte forpligtelser. Skatteaktivet er i 2016 reduceret, idet foretagne nedskrivninger ikke indgår i opgørelsen af grundlaget. Sammenligningstallet for 2015 er ikke tilpasset.

Opgørelse af effektiv skatteprocent		
Selskabsskatteprocent	22,0%	23,5%
Ikke-skattepligtige indtægter	0,0%	0,3%
Ændring i udskudt skat som følge af nedsættelse af selskabsskatteprocenten	0,0%	-1,0%
Regulering af skat vedrørende tidligere år	0,2%	1,3%
Effektiv skatteprocent	22,2%	24,1%

NOTE 9

Tilgodehavender hos kreditinstitutter og centralbanker	31.12.2016	31.12.2015
Tilgodehavender hos kreditinstitutter	79.831	6.090
<i>I alt</i>	<i>79.831</i>	<i>6.090</i>

NOTE 10

Obligationer til dagsværdi	31.12.2016	31.12.2015
Andre realkreditobligationer	309.033	387.489
Statsobligationer	77.033	30.172
<i>I alt</i>	<i>386.066</i>	<i>417.661</i>

Alle obligationer er optaget til dagsværdi.

NOTE 11

Aktiver tilknyttet puljeordninger	31.12.2016	31.12.2015
Kontantindestående	2.067	767
Obligationer	13.210	6.541
Aktier	5.889	3.675
Investeringsforeningsandele	13.409	5.895
Andre aktiver	328	137
<i>Aktiver tilknyttet puljeordninger i alt</i>	<i>34.903</i>	<i>17.015</i>

NOTE 12

Gæld til kreditinstitutter og centralbanker	31.12.2016	31.12.2015
Gæld til kreditinstitutter	9.836	8.659
<i>I alt</i>	<i>9.836</i>	<i>8.659</i>

NOTE 13

Indlån og anden gæld	31.12.2016	31.12.2015
På anfordring	844.737	793.980
Særlige indlånsformer	557.977	576.566
<i>I alt</i>	<i>1.402.714</i>	<i>1.370.546</i>

NOTE 14**Aktiekapital**

Aktiekapitalen er ikke opdelt i flere aktieklasser og består af aktier på nominelt 100 kr. eller multipla heraf.

	Antal
Antal aktier	600.000

Selskabet er ejet 100 % af PenSam Holding A/S, der har hjemsted i Furesø. Selskabet indgår i PenSam Holding's koncernregnskab.

NOTE 15

Eventualforpligtelser	31.12.2016	31.12.2015
Tinglysnings- og konverteringsgarantier	15.677	24.879
Øvrige garantier	35.695	29.975
<i>Garantier mv. i alt</i>	<i>51.372</i>	<i>54.854</i>
Andre eventualforpligtelser:		
Opsigelsesvarsel huslejeaftale med PenSam A/S	447	447
Udtrædelsesgodtgørelse ved straksopsigelse af aftale med it-leverandør	36.525	38.128
Øvrige forpligtelser	4.776	85
<i>Andre forpligtelser, i alt</i>	<i>41.748</i>	<i>38.660</i>
I forbindelse med deltagelse i clearingen er der til sikkerhed deponeret obligationer i Danmarks Nationalbank til en kursværdi på.	67.365	71.562

Værdien er opgjort eksklusiv udtrukket beholdning.

PenSam Holding A/S's sambeskattede selskaber hæfter solidarisk for skat af den sambeskattede indkomst mv. Det samlede beløb fremgår af årsrapporten for PenSam Holding A/S, der er administrationselskab i forhold til sambeskatningen.

Banken har ikke påtaget sig kautions-, garanti- eller andre forpligtelser ud over de i regnskabet anførte.

NOTE 16

Kapitalforhold	31.12.2016	31.12.2015
Egentlig kernekapital		
Aktiekapital	60.000	60.000
Overført overskud tidligere år	190.808	183.559
Egentlig kernekapital før fradrag	250.808	243.559
Frdrag i egentlige kernekapitalposter		
Foreslået udbytte	345	1.135
Årets underskud	0	0
Øvrige fradrag	0	261
<i>Kapitalgrundlag</i>	<i>250.463</i>	<i>242.163</i>
PenSam Bank A/S har ikke hybrid- eller supplerende kapital.		
Samlet risikoeksponering i alt heraf:	1.256.336	1.166.207
Kreditrisiko	990.705	909.784
Markedsrisiko	146.366	145.542
Operationel risiko	119.265	110.881
Kapitalgrundlagskrav 8% af samlet risikoeksponering	100.507	93.297
Kapitalprocent	19,9	20,8

NOTE 17

Individuelle nedskrivninger på udlån	31.12.2016	31.12.2015
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser primo på udlån	17.787	20.770
Bevægelser i året:		
Nedskrivninger i årets løb	6.464	6.096
Tilbageførsel af nedskrivninger foretaget i tidligere regnskabsår, hvor der ikke længere er objektiv indikation på værdiforringelse eller værdiforringelsen er reduceret	-3.795	-4.724
Endeligt tabt (afskrevet), tidligere individuelt nedskrevet	-2.075	-4.355
<i>Akkumulerede nedskrivninger, ultimo på udlån</i>	<i>18.381</i>	<i>17.787</i>
Summen af udlån, hvorpå der er foretaget individuelle nedskrivninger (opgjort før nedskrivn	25.355	24.686

Gruppevise nedskrivninger på udlån	31.12.2016	31.12.2015
Akkumulerede nedskrivninger/hensættelser, primo på udlån	2.910	2.654
Nedskrivninger i årets løb	963	994
Tilbageførsel af nedskrivninger foretaget i tidligere regnskabsår, hvor der ikke længere er objektiv indikation på værdiforringelse eller værdiforringelsen er reduceret	-627	-738
<i>Akkumulerede nedskrivninger, ultimo på udlån</i>	<i>3.246</i>	<i>2.910</i>
Summen af udlån, hvorpå der er foretaget gruppevise nedskrivninger (opgjort før nedskrivninger)	310.216	265.724

Endeligt tabt (afskrevet) på udlån	31.12.2016	31.12.2015
Endeligt tabt (afskrevet), ikke tidligere individuelt nedskrevet/hensat	316	428
Indgået på tidligere afskrevne fordringer	402	530

I Indgået på tidligere afskrevne fordringer er der indeholdt 303 t. kr. som rentereduktion på nedskrevne udlån.

Objektiv indikation for nedskrivning	31.12.2016	31.12.2015
Udlån som indgår i balancen med en større værdi end 0, og hvor der er indtruffet objektiv indikation for nedskrivning før nedskrivning	41.380	41.702
Udlån som indgår i balancen med en større værdi end 0, og hvor der er indtruffet objektiv indikation for nedskrivning efter nedskrivning	35.232	34.877

NOTE 18

Løbetidsfordeling efter restløbetid	31.12.2016	31.12.2015
Anfordringstilgodehavender	79.831	6.090
<i>I alt</i>	<i>79.831</i>	<i>6.090</i>
Udlån og andre tilgodehavender til amortiseret kostpris:		
På anfordring	7.851	9.726
Til og med 3 måneder	35.316	31.698
Over 3 måneder og til og med 1 år	109.931	91.345
Over 1 år og til og med 5 år	428.330	414.187
Over 5 år	456.699	430.994
<i>I alt</i>	<i>1.038.127</i>	<i>977.950</i>
Udskudte skatteaktiver		
Over 1 år	1.342	5.697
Gæld til kreditinstitutter og centralbanker		
Anfordringsgæld	9.836	8.659
<i>I alt</i>	<i>9.836</i>	<i>8.659</i>
Indlån		
På anfordring	953.878	895.500
Indlån med opsigelsesvarsel		
Til og med 3 måneder	17.860	16.739
Over 3 måneder og til og med 1 år	45.358	46.046
Over 1 år og til og med 5 år	148.479	159.116
Over 5 år	237.139	253.145
<i>I alt</i>	<i>1.402.714</i>	<i>1.370.546</i>

NOTE 19

Kreditrisiko på udlån og garantidebitorer	31.12.2016	31.12.2015
Fordelt på sektorer og brancher i %:		
Offentlige myndigheder	0,0%	0,0%
Erhverv:		
Landbrug, jagt, skovbrug, fiskeri	0,0%	0,0%
Industri og råstofindvinding	0,0%	0,0%
Bygge- og anlæg	0,0%	0,0%
Handel	0,0%	0,0%
Transport, hoteller og restauranter	0,0%	0,0%
Information og kommunikation	0,0%	0,0%
Finansiering og forsikring	0,0%	0,0%
Øvrige erhverv	0,1%	0,1%
Erhverv i alt	0,1%	0,1%
Private	99,9%	99,9%
<i>I alt</i>	<i>100,0%</i>	<i>100,0%</i>

NOTE 20

Transaktioner med nærtstående parter	31.12.2016	31.12.2015
---	-------------------	-------------------

Følgende betragtes som nærtstående parter:

- FOA - Fag og Arbejde
- PenSam Holding A/S
- PenSam Liv forsikringsaktieselskab
- PenSam Forsikring A/S
- PenSam A/S
- Pensionskassen PenSam
- Bestyrelsesmedlemmer
- Direktionen

Nærtstående parter, som har bestemmende indflydelse er:

PenSam Holding A/S, Furesø, der ejer 100 % af aktiekapitalen.

PenSam gruppen anvender PenSam Bank som bankforbindelse i beskedent omfang.

Der har ikke været andre transaktioner med bestyrelse og direktion end vederlag jf. note 7.

PenSam A/S varetager administrative opgaver for PenSam Bank. I 2016 er dette i henhold til aftale afregnet til fast pris.

De administrative opgaver omfatter præmiehåndtering, udbetaling af ydelser m.v. samt porteføljevaltning til selskaberne i PenSam gruppen. I 2015 blev disse administrative opgaver afregnet på omkostningsdækkende basis.

Øvrige koncerninterne transaktioner, så som handel med værdipapirer og nogle produktspecifikke aftaler mellem de juridiske enheder sker på markedsbaserede vilkår.

Ydelser til fast pris samt mellemværende:

	2016	2015
Omkostninger, i alt	-54.779	-53.896
Tilgodehavender, i alt	2.202	7.800
Gæld, i alt	0	0

Note 21

Risikostyring og kapitalforhold

Risikostyring og væsentligste risici

Bestyrelsen i PenSam Bank vurderer løbende bankens overordnede risici, og de væsentlige individuelle risikoområder. Bestyrelsen vedtager politikker og retningslinjer for de væsentligste risikoområder, som sikrer sammenhæng imellem de finansielle mål og midler. Den overordnede politik for risikostyring er et centralt element i bankens risikostyringssystem, idet det ønskede risikoniveau fastlagt i politikken fordeles ud på de forskellige typer af risici, som banken er udsat for.

PenSam Bank har outsourcet udførelse af risikostyringen til en selvstændig risikostyringsfunktion i PenSam A/S. Denne risikostyringsfunktion har ansvaret alle risikoområder i banken; herunder ansvar for kapital- og solvensforhold. Risikostyringsfunktionen i PenSam A/S er ansvarlig for risikorapportering til bankens ledelse.

De væsentligste risici i PenSam Bank vedrører kreditrisici, markedsrisici, likviditetsrisici samt operationelle risici.

Kredit- og modpartsrisici

Kreditrisiko er risikoen for, at en modpart misligholder sine finansielle forpligtelser som følge af manglende evne eller vilje. Banken er en privatkundeforhold, og den generelle kreditrisiko ikke er påvirket af enkelte større kundeforhold.

Markedsrisiko

Markedsrisiko er risikoen for tab i forbindelse med ændringer i værdien af aktiver eller forpligtelser som følge af ændrede markedsforhold. De væsentligste markedsrisici kan henføres til udsving i værdien af Bankens investeringsaktiver på grund af ændringer i renteniveauet. Banken har desuden en beholdning aktier med underliggende risiko i private danske pantebreve samt en mindre beholdning af sektoraktier.

Likviditets- og fundingrisici

Likviditets- og fundingrisiko er risikoen for, at manglende likviditet eller finansiering medfører stigninger i finansieringsomkostningerne, at banken ikke kan nå sine mål eller ultimativt ikke kan møde sine forfaldne forpligtelser. Banken har et relativt stort indlånsoverskud og en simpel finansieringsstruktur bestående af egenkapital samt pensions- og anfordringsindskud fra privatkunder.

Operationelle risici

Operationelle risici er defineret som tab som følge af u hensigtsmæssige eller mangelfulde interne procedurer, menneskelige og systemmæssige fejl, eller som følge af eksterne begivenheder, herunder juridiske risici.

Forretningsmæssige risici

Forretningsrisiko er risikoen for tab som følge af ændringer i eksterne forhold eller begivenheder med negativ indflydelse på bankens indtjening.